

Latviešu valoda 8. klasei

Programma

Mācību līdzekļu komplekts (**mācību grāmata, darba burtnīca un skolotāja grāmata**) izveidots saskaņā ar Ministru kabineta 2018. gada 27. novembra noteikumiem Nr. 747 “Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem”. Atbilstoši tiem ir izveidoti **pārbaudes darbi**. Programma ir paredzēta **105 stundām**.

Mācību priekšmeta mērķis ir izmantot latviešu valodu kā domāšanas, izziņas, saziņas un radošās izpausmes līdzekli, skaidri, saprotami, pareizi un atbilstoši saziņas situācijai paust savas domas, jūtas un uzskatus mutvārdu un rakstveida formā, uztvert, saprast, analizēt un interpretēt informāciju, jēdzienus, faktus un idejas dažādu formātu un žanru tekstos, izmantot lasītprasmi sevīs emocionālai un intelektuālai bagātināšanai, kā arī izprast latviešu valodas nozīmi Latvijās sabiedrībā un izglītības ieguvē.

Mācību priekšmeta uzdevumi

1. Pilnveidot prasmi sazināties skolēnu vecumam un vajadzībām atbilstošās saziņas situācijās.
2. Pilnīgot klausīšanās, runāšanas, lasīšanas un rakstīšanas prasmes.
3. Pilnveidot informācijas iegūšanas, nodošanas, interpretācijas un izvērtēšanas prasmes.
4. Attīstīt un pilnveidot prasmi interpretēt un veidot dažāda žanra un veida tekstus.
5. Pilnīgot skolēna vārdu krājumu, izmantojot jaunu vārdu darināšanu un formu veidošanu, vārda daudznozīmību, sinonīmus un antonīmus. Izmantot iegūtās prasmes tekstveidē un teksta interpretācijā.

6. Sekmēt izpratni par latviešu valodas sistēmu, lai izmantotu iegūtās zināšanas apzinātai valodas lietošanai.

7. Attīstīt pareizrūnas un pareizrakstības prasmes atbilstoši latviešu literārās valodas normām.

8. Attīstīt prasmi patstāvīgi analizēt un pilnīgot savas valodas prasmes.

9. Veicināt lasītprieku.

10. Veicināt caurviju prasmju attīstību un vērtībās balstītu ieradumu veidošanos.

Mācību saturā daļēji ir integrēts mācību priekšmetu “Literatūra”, “Sociālās zinības”, “Latvijas un pasaules vēsture”, “Datorika” saturs.

Mācību saturs 7.–9. klasē

Valodu mācību jomas struktūra	7. klase	8. klase	9. klase
Konteksts (temati)	Sarunas, sarunas. Es un apkārtējie. Svētki mums visiem. Dots devējam atdodas. Informācijas pasaulē. Atmiņu labirintos. Citius, altius, fortius! Mana zeme Latvija.	Dzejai svētki rudenī. Runājam... Vai saprotam viens otru? Ja man būtu tā naudiņa... Vienatnē un attiecībās. Svinēsim kopā! Es esmu gan te, gan tur...	Iespējamie temati Sociālie mediji. Ticēt vai neticēt... Valoda un kino. Ko es lasu? Mani vienaudži. Varonis kādreiz un tagad. Valoda tagad un agrāk. Grāmatas vēsture. Mana valoda. Kāda tā ir? Kāda tā būs? Mūžīgie jautājumi. Mūžu dzīvo, mūžu mācies...
Saziņa	Saziņas mērķis. Saziņas funkcijas. Formālā un neformālā saziņa. Privāta un oficiāla vēstule. Informācijas meklēšana dažādos avotos. Diskusija. Diskusijas kopsavilkums. Teksts digitālajā vidē. Infografika.	Personiska un publiska saziņa. Verbālie un neverbālie līdzekļi saziņā. Vēstījums atbilstoši saziņas situācijai. Ekspresintervija. Zinātniskā stila teksti. Informācijas strukturēšana un apkopošana zinātniska stila tekstos (praktiska darbība). Fakts. Viedoklis. Sarunvalodas stils. Sarunvalodas stils kā māksliniecisks paņēmiens daiļliteratūras tekstos. Informācijas iegūšana no dažādiem avotiem (praktiska darbība, turpinājums no 7. klases). Vārdnīcas. Informācijas iegūšana vārdnīcās (praktiska darbība, turpinājums no 7. klases).	Monoloģiska un dialogiska runa.. Efektīva komunikācija. Komunikācijas šķēršļi. Publicistikas stils. Diskusija. Problēmas izvirzīšana, viedoklis, reflektēšana. Informācija un dezinformācija. Informācijas drošums. Ticamība. Lasīšanas stratēģijas, to apzināta izmantošana.

		Diskusija. Diskusijas temata formulēšana, norise un secinājumi (turpinājums no 7. klases).	
Teksts un tekstveide	Teksts. Galvenā doma. Teksta struktūra. Teksta veidi: vēstījums, pārspriedums. Viedoklis (70–100 vārdu). Grafiskie organizatori informācijas strukturēšanai. Pieraksts. Pierakstu kultūra. Scenārijs. Iesniegums. Sludinājums.	Teksta veidu (apraksts, vēstījums, pārspriedums) būtiskais un atšķirīgais. Pārspriedums (padziļinājums). Kopsavilkums. Secinājumi. Anketa ar slēgtajiem un atvērtajiem jautājumiem. Diagrammas apraksts. Recenzija. Neliela apjoma teksti (emuārs).	Teksta izveide, izmantojot daudzveidīgas sintaktiskās konstrukcijas un ievērojot ortogrāfijas un interpunkcijas normas. Rakstnieka individuālais stils. Skolēna individuālais stils. Teksta plānošana. Atslēgvārdi. Argumentētā eseja, pārspriedums. Scenārijs. Dienasgrāmata. Lietišķo rakstu stila specifika. Darba sludinājums. Motivācijas vēstule. CV. Teksts sociālajos medijos. Valodas līdzekļi tajos. Runātāja, rakstītāja un lasītāja kultūra.
Valodas struktūra	1. Vārdšķiru mācība. Darbības vārds (pamatforma, izteiksmes, tiešie, atgriezeniskie, kārtā, konjugācija, skaitlis, persona). Darbības vārda pareizrakstība un darināšana. Darbības vārda divdabja forma. Divdabju iedalījums. Divdabja izmantošana salikto laiku veidošanā. Darbības vārdu darināšana. Lietvārds. Vienskaitlinieki un daudzskaitlinieki. Lietvārda darināšana un pareizrakstība.	1. Vārdšķiru mācība. Skaitļa vārds. Datuma un gada pieraksts. Vārddarināšanas paņēmieni. Nelokāmās vārdšķiras – saiklis, partikula, prievārds, izsaukmes vārds. 2. Sintakse. Pieturzīmes vienkāršā teikumā (turpinājums no 7. klases) – uzruna, savrupinājumi (savrūpināts pielikums, apzīmētājs, apstāklis, divdabja teiciens). Saīsinājumi. Datorpieraksts.	1. Vārdšķiru mācība. Gramatiskās kategorijas, to raksturojums. Patstāvīgo vārdu gramatiskās kategorijas. 2. Sintakse. Salikts teikums. Salikts pakārtots teikums. Jaukts salikts teikums. Noģiedamā runa. 3. Leksikoloģija un stilistika. Leksikas slāņi.

	Īpašības vārds. Īpašības vārda un lietvārda savienojumi. Salīdzināmās pakāpes, noteiktā un nenoteiktā galotne. Skaitļa vārds. Apstākļa vārda. Apstākļa vārdu darināšana. 2. Sintakse. Vienkāršs teikums. Gramatiskais centrs. Vienlīdzīgi teikuma locekļi. Vienlīdzīgi teikuma locekļi ar vispārinošo vārdu. Iespraudumi. Tiešā runa. Tiešās runas attēlojums digitālā/iespiestā tekstā. Netiešā runa. 3. Leksikoloģija. Vārda nozīme. Svešvārdi. 4. Ortogrāfijas un interpunkcijas normas.	Salikts teikums. Salikts sakārtots teikums. Salikta sakārtota teikuma daļu saistīšanas līdzekļi. Saikļi, apstākļa vārdi, vietniekvārdi kā salikta teikuma saistītā vārdi. Citāts. Pieturzīmes teikumos ar citātu. 3. Leksikoloģija un stilistika. Vārda nozīme, sinonīmi, antonīmi, homonīmi, homoformas. Frazeoloģismi. Zinātniskais un populārzinātniskās valodas stils. Vecvārdi, jaunvārdi. Publicistikas stils. Daiļliteratūras stils. 4. Ortogrāfijas un interpunkcijas normas.	Valodas funkcionālie un emocionāli ekspresīvie stili. Dažādu vārdšķiru stilistiskās funkcijas tekstā. 4. Valodas līdzekļu analīze tekstā. 5. Ortogrāfijas un interpunkcijas normas.

Mācību grāmatas pamatelements ir teksts, ar to strādājot, skolēns apgūst programmā ietvertās zināšanas, prasmes un attieksmes. Uzdevumi visbiežāk ir kompleksi un dažādas grūtības pakāpes. Katras nodaļas ievadlapā ir **apgūstamie** un **sasniedzamie** rezultāti, kā arī nodaļā **izmantojie jēdzieni**. Autoruprāt, būtiskie sasniegtie jēdzieni ir izcelti, bet pedagogs, caurlūkojot nodaļu, var noteikt arī citus sasniedzamos rezultātus. *Piemēram, apgūt komunikāciju ir plānots 2. un 4. nodaļā. Kurā par šo jautājumu runāt plašāk un detalizētāk, izlems skolotājs kopā ar skolēniem.*

Katrā nodaļā līdztekus konkrētajam apgūstamajam saturam ir uzdevumi, kuros **ir iespēja nostiprināt un pilnveidot gramatikas zināšanas un prasmes**. Arī teksti kā mācību satura pamatelements ļauj strādāt gan ar morfoloģiju un vārddarināšanu, gan ar sintakses jautājumiem.

Katras nodaļas beigās skolēnam tiek dota iespēja pārbaudīt **dažus konkrētos sasniedzamos rezultātus un sagatavoties pārbaudes darbam**. 8. klasē piedāvāsim pedagogam **6 – 7 pārbaudes darbus**.

Darba burtnīcā lielākā daļa uzdevumu ir kompleksi. Tāpēc, lai gan darba burtnīcas uzdevumi ir norādīti pie konkrētās stundas, skolotājs pirms temata apgūšanas **pārskata un koriģē darba burtnīcas uzdevumu izpildes kārtību**.

Grāmatas lappušu malās ir papildinformācija:

- **Iegaumē!**
- **Izmanto!**
- **Jēdzienu skaidrojums.**
- **Tekstā izmantoto vārdu skaidrojums / vārdnīca.**
- **Kultūras informācija.**

Latviešu valodas programma 8. klasei

Temati, nodaļas	Saziņa kontekstā	Teksts un tekstveide	Valodas struktūra
1. Dzejai svētki rudenī 1.1. Pasaule vārdos, skaņās un krāsās 1.2. Lai top!	Tekstā saskata kulturoloģisku informāciju un dažādus priekšstatus par vērtībām. Pamana un raksturo saziņas dalībnieku attieksmi citam pret citu, emocijas un to rašanās iemeslus. Klausās un skatās audiovizuālus tekstus, analizē dzirdēto informāciju pēc norādītajiem aspektiem.	Pēta tekstā teikumu uzbūves un interpunkcijas lomu teksta uztveršanā. Saskata literārā darbā izmantotos tēlainās izteiksmes līdzekļus (epitetus, salīdzinājumus, personifikācijas), argumentē savu viedokli, vērtē tēlainās izteiksmes līdzekļu nozīmi teksta tēlainības radīšanā. Mācās veidot un mērķtiecīgi lietot	Zina loģisko paužu lietošanas pamatlikumus. Mērķtiecīgi lieto loģiskas pauzes runā starp vārdiem un vārdu grupām. Nosaka tekstā iepriekš apgūtās vārdšķiras un to gramatiskās kategorijas, analizē tās. Nosaka vārda sastāvu, darina jaunus vārdus. Pēta darbības vārdu un to formu stilistisko lietojumu tekstā, secina par

	Mācās emocionāli un pārlicināti paust savas izjūtas u. tml. Uzstājas publiski un veido izteiksmīgas lasīšanas vērtēšanas kritērijus.	tēlainās izteiksmes līdzekļus savā tekstā. Lasa un nosaka literāra darba galveno domu un tematu. Izprot radošās rakstīšanas procesu: idejas atrašana, tās izpēte, plānošana, rakstīšana, rediģēšana. Veido kolāžu un raksta radošu darbu par to.	autora nolūku. Pēta dažādu patstāvīgo vārdšķiru vārdus, secina, kā tie tiek darināti, kāda ir to nozīme. Izprot vārddarināšanas mērķus un nozīmi latviešu valodā. Raksta dažādas uzbūves teikumus un tekstu, ievērojot pieturzīmju liertojumu. Tekstā saskata valodas variantus – daiļliteratūras valodu, sarunvalodu, neliterāro sarunvalodu.
2. Runājam... Vai saprotam viens otru? 6.1. Runāt, valodot, mutēties vai locīt mēli? 6.2. Valoda, arī tu mainies!	Raksturo saziņas situāciju. Nosaka saziņas situācijas nolūku un dalībniekus. Izsaka savu viedokli par dzirdēto un lasīto. Iegūst informāciju un apkopo to. Pauž viedokli par latviešu valodas nozīmi Latvijā, Eiropā un pasaulē. Plāno diskusiju, diskutē un raksta secinājumus. Veido atgādnēs informācijas strukturēšanai un apkopošanai un vērtē klasesbiedru atgādnēs.	Lasa kultūrvēsturisku, informatīvu un populārzinātnisku tekstu, nosaka galveno domu teksta rindkopās, izsaka savu viedokli par lasīto. Tekstā meklē nesaprotamos vārdus un meklē to nozīmes skaidrojumu, izsaka viedokli par izmantoto leksiku. Raksta pasaku.	Pēta vārda daudznozīmību, analizē vārdu nozīmes un saziņas situācijās izraugās nozīmes ziņā piemērotāko vārdu. Saskata tekstā sinonīmus, antonīmus, vērtē to nozīmi; lieto tos teksta bagātināšanai. Saskata homonīmus un homoformas. Analizē vārda sastāvu un nosaka vārddarināšanas paņēmienus – ar priedēkli, piedēkli un salikteņu darināšana. Analizē jaunvārdus. Savā rakstītajā tekstā izmanto dažādas uzbūves teikumus, ievēro pareizrakstības nosacījumus, skaidro pieturzīmju lietojumu.

			Skaidro frazeoloģismus. Izprot to nozīmi teksta precizitātes un tēlainības radīšanā.
3. Ja man būtu tā naudiņa... 4.1. Maksā ragā! 4.2. Gribu pelnīt	Plāno, veido prezentāciju, uzstājas ar mutvārdu runu. Veido grafiskos organizatorus teksta strukturēšanai. Detalizēti pēta tekstu pēc dotajiem nosacījumiem. Novērtē valodas līdzekļu lietojumu. Salīdzina tekstus par vienu tematu. Analizē informāciju, nošķir objektīvus faktus no emocijām, uzskatiem, vēlmēm, vingrinās atpazīt ticamus informācijas avotus. Izvēlas sev piemērotāko veidu, kā sistematizēt informāciju. Veido reklāmu un vērtē klasesbiedru izveidotās reklāmas. Veic pētījumu un atspoguļo to diagrammā.	Salīdzina satura un uzbūves ziņā atšķirīgus tekstus, secina par to atšķirībām; nosaka tekstu tipus – apraksts, vēstījums, pārspriedums. Lasa lingvistiska rakstura tekstu, formulē galveno domu teksta rindkopās. Vērtē vēstījumā ietverto laiku, veido vēstījuma laika līniju. Izsaka viedokli un raksta viedokļa rakstu.	Tekstā saskata vecvārdus, vērtē to lietojumu. Tekstā lieto daļskaitļus un decimāldaļas. Zina tradicionālos vārdu un vārdu savienojumu saīsinājumus, ievēro to rakstību (arī datorrakstā). Nosaka frazeoloģismus tekstā. Secina par frazeoloģismu rašanās laiku un apstākļiem. Lieto frazeoloģismus mutvārdos un rakstos (turpinājums no 2. nodaļas). Lieto tekstā atbilstošas pieturzīmes.

4. Vienatnē un attiecībās 2.1. Es un mēs kopā 2.2. Diena uz papīra	Izprot faktorus, kas ietekmē saziņas procesu, runā ar cieņu un nepārtrauc sarunas partneri, atpazīst sarunas partnera emocijas. Nošķir personiska rakstura saziņu (neformāla) no publiskas (formāla) saziņas; pamato, kādās situācijās tiek izmantota personiskā, kādās – publiskā saziņa. Nosaka saziņas mērķi / nolūku. Salīdzina un analizē uzrunas formas dažādās valodās un saziņas situācijās, secina par atšķirībām. Lieto saziņas situācijai atbilstošu uzrunu, personas vietniekvārdus. Saprot, ka dažādās kultūrās pastāv atšķirīga verbāla un neverbāla etiķete. Pēta sev raksturīgos žestus dažādās saziņas situācijās, analizē to mērķtiecību. Pēta saziņas partnera emocijas un neverbālos signālus un nosaka to radītās runas satura nianšes. Raksturo verbālās un neverbālās emociju izpausmes saziņas situācijā un iemeslus, kas tos nosaka. Izvēlas saziņas situācijai piemērotus verbālos un neverbālos līdzekļus atbilstoši saziņas partnerim, tematam, nolūkam.	Saskata literārā darbā un informatīvā tekstā metaforas, vērtē to ietekmi uz lasītāju. Lasa dienasgrāmatu fragmentus, analizē tos un secina par raksturīgo, vērtē tajos izmantotos valodas līdzekļus un to ietekmi uz lasītāju. Raksta elektronisku dienasgrāmatu (blogu /emuāru).	Izprot prievārdu lietojuma funkcijas un nozīmes. Izprot prievārda lietošanas normas teikumā (piemēram, <i>par</i> un <i>pa</i> lietošana). Lieto prievārdus un analizē to atšķirīgās nozīmes teikumā. Izprot saikļa lietojumu latviešu valodā un lietošanas nosacījumus. Atšķir saikļa <i>jeb</i> un <i>vai</i> nozīmes un izprot to lietošanas normas. Nosaka saikļa uzdevumu teikumā un lieto sakārtojuma un pakārtojuma saikļus. Tekstā saskata izsaukmes vārdus, vērtē to nozīmi; izprot izsaukmes vārdu lietojumu latviešu valodā. Tekstā saskata partikulas, izprot partikulu lietojumu latviešu valodā un to, kādas emocionālas un jēdzieniskas nozīmes nianšes piešķir partikula. Ievēro vienvārda un vairākvārdu partikulu pareizrakstību. Izprot partikulu <i>nē</i> un <i>ne</i> lietojumu teikumā. Pēta vārdu gramatisko homonīmiju tekstos (arī: saiklis un partikula; drīz: apstākļa ārds un saiklis; kā: apstākļa vārds, partikula, saiklis; vai: partikula, saiklis, izsaukmes vārds u. tml.).

5. Svinēsim kopā! 3.1. Kas ir svētki? 3.2. Festivāli	Veido kopsavilkumu par dzirdēto informāciju un vingrinās argumentēt savu viedokli. Meklē, precizē, salīdzina, papildina informāciju, pieraksta informācijas avotus. Klausās vai skatās interviju ar kādu personību. Saprot, ka intervijai ir trīs puses (intervētājs, intervējamais un adresāts) un 3 posmi (intervijas plānošana, norise un materiāla sagatavošana publicēšanai). Secina, kāda ir intervijas struktūra un tās informatīvā vērtība, un izsaka savu viedokli.	Pēta un analizē vizuālo noformējumu, valodas līdzekļus reklāmu, plakātu tekstos, vērtē to ietekmi uz lasītāju/klausītāju. Plāno un organizē interviju, noformē to datorrakstā	Pēta sintaktiskos sakarus starp vārdiem, vārdformām. Nosaka teikuma locekļus. Vienkāršs teikums. Paplašina teikumu ar palīglocekļiem – apzīmētāju, papildinātāju, dažāda veida apstākļiem. Izprot terminu <i>savrupinājums</i>, kā veidojas savrupināti teikuma locekļi un to grupas. Zina savrupinājumu veidus, secina par to nozīmi runā un rakstos. Veido un lieto savrupinātu apstākli un apstākļa grupu, apzīmētāju un apzīmētāja grupu, pielikumu un tā grupu. Veido un lieto divdabja teicienu. Saprot, ka teikumā var būt vienlīdzīgi divdabja teicieni un atbilstoši lieto pieturzīmes. Lieto atbilstošas pieturzīmes teikumos ar dažādiem savrupinājumiem.

6. Es esmu gan te, gan tur... 6.1. Viltus laime 62. Domājam, plānojam, rakstām un... publicējam	Meklē un salīdzina vairākus informācijas avotus, kritiski izvērtē un izvēlas ticamākos, pamato izvēli. Izmanto citus avotus, lai pārbaudītu teksta satura patiesumu. Viedokļa pamatošanai atlasa un izvēlas atbilstošu informāciju. Ievēro rakstītāja kultūru digitālajā vidē. Zina nosacījumus cieņpilnai saziņai tiešsaistes laikā, izprot to nozīmi.	Lasa publicistiskus tekstus, secina par tiem raksturīgo. Salīdzina publicistisku un literāru tekstu, secina par kopīgo un atšķirīgo. Plāno un veido publicistisku tekstu – rakstu tīmekļa vietnei, ievērojot saziņas situācijas specifiku. Izmanto dažādus paņēmienus un resursus (arī digitālus) teksta uzlabošanai.	Pēta, kas raksturīgs saliktam un saliktam pakārtotam teikumam. Veido un raksta saliktus sakārtotus teikumus un lieto atbilstošas pieturas zīmes. Lieto svešvārdus un ievēro to pareizrakstību. Zina, ka noģiedamā runa ir citas personas runas vai domu attēlojuma veids, kas robežojas ar tiešo un netiešo runu. Zina, ka citāts ir precīzs izvilkums no kādas personas runas vai rakstveida teksta. Atlasa mērķim atbilstošu citātu un iesaista to tekstā, lieto atbilstošas pieturzīmes. Lieto un atbilstoši nosacījumiem noformē atsauces.

Mācību satura plānojums pa stundām un metodiski komentāri, ieteikumi skolotājam

1. nodaļa. Dzejai svētki rudenī. 10/12 + 2 (pārbaudes darbs)*.

*Stundu skaitu var mainīt, ja skolotājs izlemj, ka sasaiste ar literatūru nav vajadzīga.

1.1. Pasaule vārdos, skaņās un krāsās

1.2. Lai top!

1.3. Ko es zinu? Ko es protu?

Mācību stundas	MG un DB	Metodiski komentāri
1., 2. stunda	MG – 1. uzdevums. DB – 1., 2. uzdevums.	MG 1. nodaļas ievadlapa. Ar skolēniem jāpārrunā sasniedzamie rezultāti un mācību procesā veicamie uzdevumi. Izceltie mācību rezultāti ir būtiskie šajā nodaļā, tāpēc skolēniem vajadzētu analizēt, ko var sasniegt ar katru uzdevumu. Ievadlapā ir arī mācību procesā izmantotie jēdzieni. Jāvērš uzmanība, ka tie nav tikai pirmoreiz lietotie jēdzieni, bet gan izmantotie. Ja ir nepieciešamība, var veidot atgādni par izmantotajiem jēdzieniem. MG 1. uzdevums. Skolēniem jādalās pieredzē par dzejas lasīšanu, atbildot uz jautājumiem mācību grāmatā. Ieteicams pēc uzdevuma veikšanas ar skolēniem pārrunāt par Dzejas dienas tradīciju Latvijā, apmeklēt mājaslapu https://www.dzejasdienas.com/, izpētīt tur piedāvāto informāciju par pasākumiem un dalībniekiem. Temata apguve notiek Dzejas dienu pasākumu gaisotnē, tāpēc vajadzētu skolēnus aicināt apmeklēt Dzejas dienu pasākumus. Varētu pēc pasākumu apmeklēšanas izveidot fotogrāfiju izstādi un stāstīt par savām emocijām pasākumos. Īpaša uzmanība jāpievērš MG 1.7. uzdevumam, jo tajā atklājas pieturzīmju nozīme, nododot informāciju citiem. Pēc MG 1.8. uzdevuma izpildes klasē var vienoties par lietvārdiem, kuriem jānosaka prasītais. DB 2.4. uzdevumā varētu izvērtēt arī teikumu konstrukcijas – vai skolēni izmanto tikai vienkāršus teikumus vai cenšas savu domu izteikt saliktos teikumos, vai izmanto tādas gramatiskās konstrukcijas kā vienlīdzīgi teikuma locekļi un iespraudumi.

		DB 2.5.un 2.6. uzdevumu varētu veikt vai nu kā papilduzdevumu skolēniem, kuriem vajadzīga papildu vingrināšanās, vai nu kā formatīvās vērtēšanas uzdevumu.
3., 4. stunda	MG – 2., 3. uzdevums.	MG 2. uzdevums. Ieteicams pirms uzdevuma veikšanas atkārtot ar skolēniem tropus (epitets, personifikācija, salīdzinājums), sajūtu gleznas. Noskaņas radīšanai ieteicams noklausīties U. Stabulnieka dziesmu “Tik un tā” (Pieejama: https://www.youtube.com/watch?v=232ExKLWpy8). Stundas sākumā zināšanu aktualizācijai par apgūtajām vārdsķirām var piedāvāt vārdu piemērus uz tāfeles, ekrāna, atkārtojot morfēmas (vārda sastāvu), var izmantot DB 1.2. uzdevumu . MG 2.6. uzdevumā skolēniem ir jāsalīdzina viedokļi. Šāda veida uzdevumos vajadzētu sekot līdzi katra skolēna izteikumam un analizēt izteikuma precizitāti, lai no reizes uz reizi kļūtu pilnīgāki un kvalitatīvāki. MG 3. uzdevuma mērķis ir veidot izpratni par īpašības vārdu vārddarināšanas paņēmieniem.
4., 5. stunda	MG – 4., 5. uzdevums. DB – 3. uzdevums.	MG 4. uzdevums. Ierosmei dzejoļus var arī noklausīties https://satori.lv/article/dzejoli-berniem-lasa-kaspars-znotins-renars-kaupers-un-citi . Uzdevuma mērķis ir palīdzēt skolēniem izprast dzeju, ieinteresēt dzejoļu lasīšanā, mācīt izteiksmīgu lasīšanu. MG 4.5. uzdevums ļauj atkārtot valodas stilus – daiļliteratūras stilu, sarunvalodas stilu un leksikas izmantojumu tajos. Visā mācību procesa laikā līdztekus pamatuzdevumiem var noteikt teksta stilu un izmantotos valodas līdzekļus tajos. Lai pievērstu uzmanību daiļliteratūras stilam, var par pamatu izmantot O. Vācieša dzejoli MG 2.4. uzdevumā . Skolēni paši var sameklēt piemērus sarunvalodas vai vienkāršrunas izmantojumam dzejā. MG 5.2. uzdevumā , tāpat kā 1.7. uzdevumā , uzmanība tiek pievērta loģiskām pauzēm, pieturzīmēm domas precīzākai izteikšanai. DB 3.1., 4.1. uzdevums noder arī diskusijas rosināšanai par radošumu un dzejnieka lomu sabiedrībā. To var izmantot arī literatūras stundā. DB 2., 4.3., 4.4., 4.5., 4.6. uzdevumu var izmantot formatīvajai vērtēšanai.
6. stunda	MG – 6. uzdevums. DB – 4. uzdevums. (uzdevumu var veikt pa daļām, arī 7., 8. stundā).	MG 6.1. uzdevuma teksts ir garš, tāpēc skolēni to var izlasīt mājās vai arī kāds no skolēniem to izlasa klasē. Uzdevums ir kā ievads par radošo rakstīšanu skolēniem smieklīgā formā. Veicot uzdevumu, tā ir laba iespēja runāt par ironisko, smieklīgo literatūrā. Humoristiskā stila pazīmes (emocionāli ekspresīvais stils): • labsirdīgi zobgalīga attieksme, • daudz sinonīmu ar humoristisku attieksmi, • smieklīgi personu un vietu nosaukumi,

		• ar nolūku neatbilstoši lietoti vārdi, • pārspīlējumi. Izmanto daiļliteratūrā, publicistikā, sarunvalodā. Izmantojot šo stilu, jābūt pārlicinātam, ka klausītājiem vai lasītājiem ir tāda pati humora izjūta kā teksta autoram. Ja ir nepieciešamība, skolēni var meklēt stila pazīmes J. Grestes teksta fragmentā. Ja skolotājam šķiet, ka laika nav daudz, protams, viņš pats var sniegt jēdziena <i>elēģija</i> skaidrojumu 6.3. uzdevumā. 6.2. uzdevums turpina 1.7., 5.2. uzdevumā pievērst uzmanību pieturzīmju un noteiktu teikuma veidu izmantojumam tekstā un to stilistiskajai nozīmei. DB 4.1. uzdevuma teksta daļa, kurā jāsaliek pieturzīmes. To var izmantot kā diktātu. Vispār, kad es domāju par dzeju, par mākslu, man pašam patīk tā sajūta, ka es to uztveru kā kaut kādu vietu, uz kuru es dodos. Nevis es tur dzīvoju, bet zinu, ka tur ir tā vieta, tā dzeja. Tad es tur nokļūstu, baudu to laiku, ko es pavadu dzejā, un varu doties uz vienu punktu, uz kādu citu punktu un tad atgriezties mājās, un tur ir mājās, tur nav dzeja. Tas ir tas, kā man šobrīd iet.
7., 8. stunda	MG – 7., 8. uzdevums.	MG 7. un 8. uzdevumu mērķi ir sekmēt skolēnu radošo darbību un pilnveidot izpratni par lietvārdu, darbības vārdu un īpašības vārdu.
9., 10. stunda	MG – 9. uzdevums.	MG 9. uzdevums ir radošs darbs un ieteikumi radoša darba rakstīšanai.
11., 12. stunda	Pārbaudes darbs (tiek veidots).	1. pielikums.
2. nodaļa. Runājam... Vai saprotam viens otru? 10 / 12 + 2 (pārbaudes darbs). <i>Stundu skaitu var mainīt.</i> 2.1. Runāt, valodot, mutēties vai locīt mēli? 2.2. Valoda, arī tu mainies! 2.3. Ko es zinu? Ko es protu?		
1., 2. stunda	MG – 1., 2. uzdevums. DB – 1. uzdevums.	Iesākot tematu, skolēniem var piedāvāt uzdevumu, kas asprātīgā formā parāda valodas daudznozīmību un iespējas fantāzijai. Kurš nags prot lidot? vanags Kuras ūsas ir dzīvas? karūsas

Kura zeme ir zem zemes? **pazeme**
 Kurš **posts** garšo zaķiem? **kāposts**
 Kuru otiņu slauc? **gotiņu**
 Kuru **auku** mazgā? **trauku**
 Kuras vecītes aug mazumā? **svecītes**
 Kuri **ieži** ir ragaini? **brieži**
 Kurš auns pēc nedarba? **kauns**
 Kuru **tupeli** ēd? **kartupeli**
 Kuri eži neraujas kamolā? **meži**
 Kuri mati zem kājām? **pamati**
 Kurus nagus valkā pie tautastērpjiem? **vainagus**
 Kuru ostu liek ap vidukli? **jostu**
 Kuras asakas patīk bērniem? **pasakas**

DB. 1. uzdevuma atbildes:

Valoda ķeras	D
Valodas nēsāt	B
Šķilt valodu	A
Valoda (arī balss) aizkrīt	E
Meklēt kopīgu valodu	F
Runāt dažādās valodās	C

A	ļoti veikli, arī asprātīgi runāt
B	tenkot
C	sarunās nesaprast, pārprast vienam otru, citam citu
D	saka, ja runā ar grūtībām, negribēti vairākas reizes atkārtojot vienu un to pašu skaņu, skaņu grupu.
E	saka, ja uz neilgu laiku zūd spēja runāt vai dziedāt
F	censties saprasties

		MG 2. 3. uzdevuma atbildes. Asa mēle – izsmejoša, zobgalīga, dzelīga valoda. Salda mēle – glaimojoša, iztapīga, lišķīga valoda. Veikla mēle – raita, arī asprātīga runa. Mēli deldēt – veltīgi, bez panākumiem runāt. Trīt mēli – aprunāt, tenkot; pļāpāt, mēļot. Mēle niez – stāstīt vairāk, nekā vajag, arī izstāstīt noslēpumu. Kost mēlē – nožēlot par pateikto, padarīto Locīt mēli – daudz runāt; aprunāt. Papildmateriāls www.pupa.lv sadaļā “mēle”.
3., 4. stunda	MG – 3. uzdevums. DB – 2. uzdevums.	Mācību grāmatā ir izveidota sleja – kultūras informācija. Šeit – par Ēzopu un viņa fabulām. Rosiniet skolēnus izlasīt tās!
5. stunda	MG – 4. uzdevums. DB – 4., 5., 6., 7., 8. uzdevums (var izvēlēties, kurā stundā veikt uzdevumu).	Papildmateriāls: https://www.slideshare.net/slideshow/leksikoloija-vrda-nozme/14074772#2. 8. klasē grāmatā ir dots plašs teorijas jautājumu izklāsts. Lielākoties, tāpēc ka pašiem skolēniem ir jāveido atgādnēs, jāizraksta nozīmīgākie atslēgvārdi, galvenā doma u. tml. https://www.uzdevumi.lv/p/latviesu-valoda/9-klase/leksikologija-frazeologija-3488/re-11999080-2fec-4c00-8f40-495612f7ac4b http://valoda.ailab.lv/latval/vidusskolai/leksikologija/leksikolog/leks6.htm https://www.slideshare.net/slideshow/vrdu-grupas/14074907 DB 7. uzdevumu var izmantot formatīvajai vērtēšanai.
6. stunda	MG – 5. uzdevums. DB – 3.1. uzdevums.	MG 5.3., 6.6. uzdevumā skolēniem jālasa populārzinātniski teksti. Skolotājs var iesākt sarunu, kas raksturīgs tāda veida tekstiem, kāds vārdu krājums un teikuma konstrukcijas tiek lietots šajā stilā. Papildmateriāls MG 6.3. uzdevumam
7. stunda	MG – 6. uzdevums. DB – 3.2. uzdevums.	Aptauja par gada vārdu, nevārdu un jaunvārdu drīzāk jādēvē par konkursu, jo tajā tiek savākti un vērtēti dažādi interesanti tautas izdomājumi, taču tas nav valodnieku pienesums. Neviens no šiem vārdiem netiek saukts par piemēru, kuram vajadzētu sekot. Tāpat ir ar "sāļviru" – šis jaunvārds "soļankas" vietā noteikti neiedzīvosies, un tas nemaz nav vajadzīgs, Latvijas Radio raidījumā "Kā labāk dzīvot" pauda Latvijas
8.–10. stunda	MG – 7. uzdevums.	

	DB – 8., 9. uzdevums.	Universitātes profesors, valodnieks un tulkotājs Andrejs Veisbergs un filoloģijas doktore, valodniece Dite Liepa. https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/ka-labak-dzii-vot/valodnieks-nedomaju-ka-gada-jaunvards-salvira-iedzivosies.-solan.a187909/ https://enciklopedija.lv/skirklis/9891-latvie%C5%A1u-valoda https://valoda.lv/valsts-valoda/ MG 6.6. uzdevumā skolēni pēc izvēles var meklēt citus latviešu rakstniekus, dzejniekus un kultūras darbiniekus, kuri radījuši jaunvārdus. Par jaunvārdiem: http://valoda.ailab.lv/latval/vidusskolai/leksikologija/leksikolog/leks24.htm DB 9. 1., 9.2., 9.3. uzdevumu var izmantot formatīvajai vērtēšanai.
11., 12. stunda	Pārbaudes darbs (tiek veidots).	Pielikums Nr. 2